

HISTÒRIA O PROPAGANDA?

Només dues vegades és usat el llibre de Josuè en les lectures litúrgiques dominicals, però, donat que les de quaresma relaten els grans esdeveniments de la història d'Israel i un d'aquests és l'entrada a la terra i la celebració de la primera pasqua, és lògic que es llegeixi el fragment del llibre de Josuè (Js 5,9a.10-12), que narra aquest fet.

El llibre de Josuè, el primer dels coneguts com a profetes anteriors, lliga el Deuteronomi amb Jutges, 1 i 2 de Samuel i 1 i 2 de Reis; tots plegats es consideren el gruix de la història deuteronomista. I encara té una funció més de pont si es considera que aquesta història ha estat ampliada amb la dels patriarques i la primitiva (Gn- Nm).

La història deuteronomista fou redactada en temps del rei Josies (s. VII aC.) amb la intenció de fer la propaganda política que avalés les innovacions polítiques, les reformes religioses i les conquestes militars endegades per aquest rei. Josies estava interessat en justificar la superioritat del regne de Judà per sobre del regne del nord i volgué mostrar que la unitat territorial tenia una justificació en la promesa de Déu feta a Abraham, la realitat de la conquesta de Josuè, que abasta la totalitat del territori de 'Israel, i el posterior reconeixent de David com únic rei. Si Josuè fou un nou Moisès, perquè com ell celebrà la festa de pasqua (2Re 23,21-23), també s'ha de dir que Josies és un nou Josuè. Tant en aquest com en el rei Josies, la celebració de la pasqua està lligada a la conquesta de la terra. Josuè la celebra abans de començar-la, Josies ho fa en acabar la feina feta. La història deuteronomista fou revisada posteriorment a fi de mostrar que la pèrdua del territori fou el resultat del pecat idolàtric d'Israel i de Judà.

El text que llegim a la primera lectura d'avui, la celebració de la pasqua, correspon a la primera part del llibre (cc. 2-12), que recull els relats de la conquesta de la terra; la segona part (13-27) explica el repartiment del país i la conclusió, a l'estil dels discursos de comiat, descriu la renovació de l'aliança (23-24).

La descripció que es fa de la festa de la pasqua té més de teològic que d'històric. Segons Ex 12 el menjar de la festa inclou un anyell a més del pa sense llevat. Aquí de l'anyell no se'n diu res i en canvi sí del pa sense llevat, que costa d'imaginar d'on el van treure; més quan es diu que fou fet amb blat produït en el nou país. Tot apunta a deixar clar que una antiga etapa, el pas pel desert, s'ha acabat i que s'ha acomplert el que el Senyor havia promès. El que Déu promet es compleix (Ez12,25). Comença un nou temps i aquesta idea queda reblada amb la menció del manà que deixa de caure. A diferència del llibre de l'Èxode, que ordena celebrar la pasqua en família (Ex 12,4), aquí no s'especifica i es parla que és Israel, en la seva totalitat, qui la celebra; segurament es vol insistir en la unitat de tot el territori.

La menció de Guilgal (en algunes traduccions Galgala) és un detall que té el seu interès. En el text surt contraposat a un altre nom de lloc: Egipte. Si aquest és símbol de l'esclavitud, Guilgal és el símbol de la llibertat recuperada. És un emblemàtic santuari del regne del nord, que adquireix la seva importància precisament per haver-s'hi celebrat la primera pasqua un cop Israel ha entrat a la terra promesa. Però és també el lloc on David, després d'acabar amb la revolta d'Absaló, que pretenia posar en contra del rei els israelites del nord, és rebut a Guilgal (2 Sa 19,16) pels representants del territori de Judà. Guilgal esdevé símbol de l'encontre dels dos regnes. La seva menció en el text és un detall que emfasitza la unitat del territori.

Diumenge IV de Quaresma
10 de Març de 2013